

De toponimia tebergana (IX) *

LA METÁFORA YA'L SÍMIL

X. LL. GARCÍA ARIAS

LLAT. AMPULLAM

L'Ampolla: mancha prieta na Pena Sobia; tien formada redonda ya débese a qu'argayó la peña.

Observaciones:

El topónimu entiéndese, quiciabes, comu una aplicación metafórica darréu que *ampolla* (~ *empolla*) 'vexiga' tien munchu puxu na fala, lo mesmo que'l verbu *ampollar*. En sen contrariu a lo que pasa n'otros llaos d'Asturies nun di con nomes del tipu *angüeña* 'vexiga', nin *enxiva* ~ *xinxiva* < *gin-giuam*, anque sí con *visiga* ~ *vixiga*.

* La riestra trabayos asoleyaos col títulu «De Toponimia Tebergana» apaccieron asina:

— BIDEA 93-94 (1978); 96-97 (1979); 99 (1980); 101 (1980); 105-106 (1982).

— Archivum: 31-32 (1981-82); 33 (1983).

— *Homenaje a Alonso Zamora Vicente* (en prensa).

Tamién debe conseñase'l dedicáu a la haxotoponimia apaecíu baxo'l títulu «La *Manxoya* y llugares teberganos de cultu precristianu». *Lletres Asturianas* 3 (1982). Ye tamién d'interés «El nombre de Teberga y sus tres valles», en *Teverga. Historia y vida de un concejo*. Uviéu, 1978.

1. *Fontarque*: pequeña *vallina* na Pena Sobia, a la izquierda de Botorru. A últimos d'iviernu, cuando la nieve ellí axuntada entama a esbariar peña abaxo dizse que *rompó Fontarque* lo que ye niciu de bon tiempu.

2. *La Fontarquina*: fonte que naz baxo un árbol n'Entragu, con un duernín que recueye l'agua del cañu.

3. *El Collláu l'Arca*: tarrén llanu ya patente, daqué pandu, en Taxa.

Observaciones:

1. La palabra *arca*, aniciada nel llatín, dexó munchos restos ente los nomes de llugar de la Península anque, delles vegaes, refiérense a llugares de vieyos enterramientos megalíticos; tamién dexó muestres enforma na documentación medieval (cfr. 5).

2. Paezme que nos nuevos llugares citaos trátese d'una referencia metafórica del axuar mobiliari darréu qu'entá güei, *arca* 'baúl', 'mueble rectangular'. La so aplicación metafórica ye tanto de creyer cuanto que munches de les fontes de Teberga tienen duernu o barcal que val p'arrecoyer l'agua.

3. Abulta afayaízo camentar que l'exemplu 1 nun tien d'entendese comu una formación de xenitivu sinón que se trata d'un pasu serondu de *-a* > *-e* dao que, n'otru sen, la *-e* palatalizaría a la *-c-* etimológica.

LLAT. BUCCAM

1. *La Bocada*: camín y finques ente Berrueñu y Carrea.

2. *La Cueva Cuatrubocas*: En La Focceicha.
3. *El Picu Bocaxil*: en Fresnéu.

Observaciones:

Los nuevos topónimos han entendese comu nomes que fan referencia al apelativu ast. *boca* ~ *bouca* (en Teberga *boca*) pa designar, metafóricamente, a dalguna forma del tarrén, pue qu'una abertura dempués d'un estrechamientu.

LLAT. CAPITIUM

1. *El Cabezu*: llugar de Parmu, con una peña na so parte más alta.
2. *El Cabezu*: sierra na braña de Santianes; per ella baxa una canal pindia que llamen *La Polea'l Cabezu*.
3. *Cantu Cabezón*: cantu con un bon peñascu en términos de S. Salvador.
4. *La Cabecera la Gallina*: na braña Campos.

Observaciones:

1. Comu dixere Piel, ente los nomes de llugar que piesllen metáforas de l'anatomía humana tien que se citar el port. «cabeço < capitium, palavra que significando no latín clássico 'abertura da túnica' aparece en San Isidoro na açepção de 'cabeça'. A voz portuguesa vem definida nos dicionários por 'ponto arredondeado e mais alto de um monte'» (7 p. 9). Trátase de topónimos que se dan abondo nel centru y sur de Portugal (9 p. 457) y tamién n'otres fasteres peninsulares (10 p. 412; 11 p. 335).

2. Los llugares del tipu *Cabecera* (n. 4) podríen tar fechos sobre *cabezu* o *cabeza* seguíos d'un sufixu *-aria*, quiciabes collectivu. Danse permuncho na toponimia d'Asturies los derivaos de *caput* 'cabeza' pe-

ro aplicaos, fundamente, al tarrén, con un sentíu de 'llugar alloñáu, llugar estreme». Del mesmu mou aliten entá los derivaos de *cabu* + suf. *-eiru* > *cab(e)iru* pa referise al sitiu más alloñáu, signu esti qu'entá vive contrapuestu a *cime(i)ru* 'el más altu', *fonde(i)ru* 'el más fondu'¹.

N'asturianu *cabu* ~ *cau* entá se conoz comu 'estremu d'un filu', 'res, cabeza de ganáu', deriváu del llat. *caput* (DCECH s.v. cabo)². Nel Llibru'l Codo de Teberga apaiez «*Petrus Caput*» dos vegaes (p. 122 & 142). Del mesmu mou un deriváu de *caput* dase na fala con sentíu de 'xunto a' y dio llugar a la formación de dellos topónimos (12 p. 37).

LLAT. CEREURUM

1. *Cuetuciriu*: N'Entragu; ye un peñascu estremáu de la Pena Sobia. Tien forma rectangular. Llámenlu tamién *Cuetuñlongu*.
2. *Suciriu*: parte d'abaxu de Cuetuciriu.

Observaciones:

1. Al tratase d'un peñascu estrechu y llargu, al mesmu tiempu que levantáu, paezmos qu'ha tratase d'una metáfora afitada na terminoloxía de la casa o ilesia (*ciriu*, *cirial*) polo que tamos por proponer un étimu *cereum* 'ciriu, vela, candela, xada de cera'. En tou casu yemos difícil xuntalu al montañés *ci-rial* 'varillas para sostener los toldos de los carro-

¹ Derivaos de *caput* > *cabu* serien:

- a. *Valcabu*: prau de Campiellu.
- b. *Valcabón*: prau de Campiellu na parte d'arriba de Valcabu.
- c. *Colláu Cabu*: en San Llaurienzu, na llende con Somiedu.
- d. *El Cabu*: barriu de Cuañana d'Arriba, na parte estreme.
- e. *El Prau Cabu*: a la vera d'un regueru d'Infiesta.
- f. *Cueirán Cabeiru*: campos de Fresnéu, na llende con La Villa.
- g. *Regueiru Cabeiru*: llende ente Villamaor ya Tameza.
- h. *La Reguera Cabera*: en La Focceicha.
- i. *La Llomba Cabera*: na llende de Parmu con Fresnéu.

² N'Entragu anoté *Calduvilla*, quiciabes lo mesmo que los abondos *Caldevilla*. de la nuesa toponimia d'Asturies.

maos' si ye que se trata, según Hbuschmid (20 p. 54) d'un términu rellacionáu col vascu *ziri* 'pina, llavía' de posible aniciu indoeuropéu.

2. El mesmu étimu, a lo meyor, debiera propo- nese pa los nomes de llugar documentaos comu «pe- tra ciriera», tamién en Teberga según CDCO (n. 118, documentu del s. XI, copia del XIV), y pa «cueto zirio» dau pel CME al marcar los vecinos del vieyu conceyu de Valdecarzana les sos llendes orientales col de Valdesampedru.

LLA. CAECUM

1. *Vallina Ciega*: vallina d'Entragu, cortada pel ríu y carretera. Del mesmu nome hai, en Sobia, *Va- llina Ciega* dende La Cueva a La Veiga Subrecueva (Puertu d'Arriba). Ye de difícil pasu pela parte d'arriba.

2. *Los Ciegos*: prau a la vera'l ríu que baxa de Valdecarzana, en Villanueva.

3. *Veiga los Ciegos*: pequeña vega, allargada, escondida ente dos peñes, en Sobia.

Observaciones:

Abúltame que los dichos topónimos han enten- dese comu niciu d'una aplicación metafórica a un tarrén impedíu na so salida natural.

LLAT. CINGULUM

1. *Los Cinchos*: sierra de pasos peligrosos; és- tos son unes fasteres allargaes y verdes, debíes a la yerba; en términos de S. Salvador.

2. *Los Cinchos*: cintes de pastu, nuna sierra de Fresnéu nel sitiü conocíu col nome de Burbasel, na braña Los Fuexos.

3. *Los Cinchos de Cueirán*: camperes estreches y allargaes na lladera de piedra, ente La Villa y Fresnéu.

4. *Los Cinchos de Cuetu Lluna*: fasteres estre- ches y allargaes nuna fastera d'un monte, en La Villa.

5. *Cintas*: camperes estreches y allargaes ente Penafurada y Sobia, en términos de Carrea.

Observaciones:

1. L'apelativu teberganu *cinchu* 'correa p'atar l'albarda al cuerpu la caballería' tien rellación con *cinchar* 'poner el cinchu'. Ye perseguro que los cua- tru topónimos primeros tienen que s'entender co- mu aplicación metafórica darréu que tamos siempre delante de fasteres estreches y allargaes en contras- te col tarrén qu'arrodiá.

2. Etimológicamente hai que se decidir si ta- mos delante un seguidor del llatín *cingulum*³ co- mu quieren Corominas-Pascual (DCECH s.v. cinco) o, en sen estremáu, si se trata d'un continuador de *cinctum*, participiu de *cingere*. Lo que, en tou casu, podría pensase ye nuna espresión modificada ana- lógicamente pol puxu del verbu correspondiente on- de la tónica nun fora una *i* breve, a nun ser que lleve l'influxu de la yod. Daqué asemeyao podría ca- mentase pa *ciñu* 'cariñu', d'usu apelativu nos nuestos díes.

3. Al llau de los cuatro nomes de llugar prime- ros alcontramos el n. 5, tamién de significáu inequí- vocu, que mos llevaría a *cin(c)tum* (cfr. 19 & 51-52, & 122, & 61-62).

LLAT. CUCULLUM, CUCULLAM

1. *La Cogoña*: llugar eleváu, en Villanueva.

³ Los sos derivaos na toponimia d'otres zones romances tán afitaos según Corominas (2 p. 169).

2. *La Cogolla*: cordal n'Urria, con una enllanaína na so parte cimera.

3. *La Cogolla*: práu de Carrea, nun colláu.

4. *La Cogolla*: llugar de Castru, con una enllanaína na parte cimera.

5. *Las Cogollas*: cordal ente Murias y Rimaor y Villamaor; tien a lo cimero un llanu.

6. *El Cogollu*: monte altu, con llanu no cimero, en Campiellu.

7. *La Cogolluda* (La Cugolluda): cordal cola parte cimera llana, en La Villa.

8. *El Cogorote*: en Rieñu.

[«Cogullon», apaez en Comprob. (p. 122) en términos de Valdesantibanes].

Observaciones:

1. Güei *cogollu* ye apelativu col significáu de 'lo más céntrico', lo mesmo que se diga, metafóricamente, d'un nodiu de población que del corazón del repollu, llechuga o berces. Dende'l llatín *cucullum* 'capucha' entiéndense los nuestos apelativos asina comu los seis topónimos primeros onde se da la variación de xéneru, quiciabes con dixebrá semántica. Per otu llau el so primitivu emplegu axetival, con sufixu, quiciabes collectivu *-uta*, somos a velu nel topónimu 7, a lo meyor d'aplicación a una cordillera con abondes crestes o cogolles.

2. El top. 8 podríamos entendelu dende un étimu asemeyáu, **cucus* (nel aniciu de *cucullus*) nel que s'inxeren dos sufixos, ⁺*aru* (vgr. *cáscara*, *llánchara*, etc.) + *-ote* (*mogote*, *cogote*), de sentíu aumentativu ⁴.

⁴ La referencia a la forma redonda de la piedra (que pue aplicase tamién de mou metafóricu a la cabeza) podría vese nel apelativu asturianu cola mesma base, *cuguruezu* 'peñascu grande, d'una sola pieza'.

3. Los topónimos derivaos de *cucullus* son conocíos na toponimia española'n xeneral y tamién na asturiana (13 p. 233; 12 p. 38), y tán en rellación con una familia toponímica, pue que d'aniciu onomatopéyicu, llargamente representada (DCECH s.v. *cogulla*, *cogote*, *coco* I; 14 p. 104).

LLAT. COLLUM

La Colluga: valle de Marabiu (Valdesentabanes).

Observaciones:

1. Del llat. *collum* entá alita'l so continuador teberganu *cuellu* (cast. regazo) asina comu toa una riestra elementos léxicos onde s'inxeren incrementos sufixales comu'n *collar*, *collarón*, *colláu*, *collada*; los dos primeros tamién d'aplicación al orniu humanu y los dos últimos namái al tarrén.

2. Dase tamién otu deriváu, *collera*, que, amás de la so aplicación a la 'collera de les caballeríes' tien el significáu de 'tos continua', esto ye, la que se supón agarrada al *cuellu* 'pescuezu'. Otru seguidor de *collum*, col sufixu *-úa* (que tamién apaez en *La Ferreirúa*, *La Cairúa*, *seru(g)a* 'diente d'ayu, etc.) atopámoslu nel apelativu *colluga* 'cuerda cola que s'ata'l fuele pel so cuellu'. D'equí pasa a referise tamién al home o presona egoísta, avarientu, comedor, esto ye, al que lo quier too pa sí o, metafóricamente, al que tien un cuellu perllargu ya insaciable.

3. Polo qu'al nuesu topónimu se refier paezme qu'ha designar un *cuellu* del tarrén comu podría entendese de la so aplicación al nome d'un valle.

3. Ye posible tamién que rellacionáu etimolóxicamente con *collum* tea l'apelativu teberganu *gollón* 'vallín' que dio aniciu a nomes de llugar:

1. *El Gollón del Salce*: valle de La Focicha.

2. *Los Gollones*: parte del camín na braña de Bárzana.

Lo mesmo l'apelativu que los topónimos podríen presentar una *g-* comu resultáu de la variación consonántica (lo mesmo que *gatu*, *grade*) o un cruz con *gŭla*. De toes maneres tamos delantre d'un apelativu perpoco xeneralizáu n'asturianu u la presencia del sufixu *-ón* con valor diminutivu podría ser niciu de la so antigüedá.

LLAT. CONCHAM

1. *La conca'l Monte*: parax de Cuña, na parte d'abaxu de Moréu, frecuentada pol osu.

2. *La conca*: parax d'Urria con una fonte de duernu, fechu apocayá.

3. *La conca*: tarrén envalláu ente Prau ya Gradura⁵.

4. *La Conca*: en términos de Campiellu.

5. *La Conca*: tarrén envalláu de Prau, na parte d'abaxu de El Pegouz.

6. *La Conca Refuexu*: en Parmu.

7. *Sierros de Concolombrosu*: en Taxa; fórmen-se na piedra delles figures caprichoses.

8. *Los Cuéncanos*: en Parmu, en tarrén envalláu; nel parax estrémense dos partes, *El Concanín Grande* ya *El Concanín Pequenu*.

9. *El Conquín*: pozu nuna piedra, en Prau.

10. *La Fonte'l Conquín*: na braña de Bárzana.

⁵ Seya al n. 3 seya al 5, ye la referencia de Comprob. del CME p. 55, 104, 108): «La conca». En CME cítase tamién «La Conca» comu nome d'una tierra de Berrueñu.

Observaciones:

1. Del llatín *concham* síguense non sólo los nuevos topónimos sinón apelativos teberganos comu *conca* 'caciú, fonte de madera', *concu* 'morteru, almirez'.

2. Trátase, en tou casu, d'apelativos ensin dip-tongación de la tónica al dir trabada por nasal; l'exemplu 8 fainos ver el grau de dulda nos resultaos, de xuru, producida n'asturianu anque ensin trunfar dafechu.

3. Derivaos de *concham*, esto ye del so diminutivu, son tamién otros apelativos teberganos comu *cuandia*, *cueña*, presentes tamién ente los nomes de llugar (4 p. 446), *esguandiar*...

LLAT. CORNUM

1. *El Cuernu l'Aguil*: peñascu na parte más alta de la braña Torce o Braña l'Aguil.

2. *El Cantu'l Cuernu*: prau d'Urria con un gran cuetu nun altu.

3. *El Cuernu la Colçada*: llugar de Rimaor, nuna trifurcación del camín.

4. *El Cuernu la Lláncara*: peñascu nun carbayéu de Parmu.

5. *Cuernu Llamas*: peñascu nun parax de Llamas (Valdecarzana) onde se da muncho'l xardón.

6. *El Picu los Cuernos*: en Bárzana.

7. *El Cornón*: picu, en Villanueva.

8. *Las Curnieñas*: praos de Prau, con unos cuetos; Comprob. «corniellas» (p. 80, 95, 107); «cornielles» (p. 98).

9. *La Cuerna*: prau de Cuña, na llende con Pandecuña.

Observaciones:

Paezmos perclaro que se trata d'una aplicación metafórica a la piedra, debió a l'asemeyaura que tien coles escreciones ósees de dellos animales. L'únicu problema, a lo meyor, plantearíamos'l topónimu 8, darréu que, delles vegaes, pue perdese la vocal intertónica. Nesti sen podría tratase d'un deriváu de *corona* + *suffixu*, tamién presentes (los seguidores de *corona*) ente nós y tamién con una clara referencia metonímica.

LLAT. CULTELLUM

1. *El Picu'l Cuchiellu*: granda de Villamaor, cerca de Picumediu, onde hai una peña mui afilada.

2. *El Cuchiellu*: praos d'Urria, na so parte cimera hai un picu al que se va per una senda; esti picu conozse col nome de *El Picu'l Cuchiellu*

Observaciones:

Tamos delante d'otra metáfora sacada del axuar de casa, nesti casu nun claru deriváu del llatín *cul-tellum* > *cuchiellu*, entá d'usu, anque'n retirada delantre'l castellanismu.

LLAT. DENTEM

1. *El Diente*: peña triangular na falda de la Pena Sobia, a l'altura d'Entragu.

2. *El Diente*: cuetu, en términos de Fresnéu, nun parax cuestu; vase per un camín mui agriu y recibe'l nome de *La Subida'l Diente*.

3. *El Llobu'l Diente*: cuetos nuna llomba, en Vixidel.

4. *La Pena'l Diente*: cantu con una cueva nuna llucia, en términos de Villamaor.

5. *La Sierra'l Diente*: sierra qu'asemeya un diente a los mios informantes, en Prau.

Observaciones:

1. Paezmos que se trata, en tolos casos, d'aplicaciones metafóriques sacaes del llatín *dentem* na so aplicación a la terminoloxía de la piedra.

2. Na nuesa toponimia danse tamién otros dos topónimos que pudiéramos, de mano, entendelos nel mesmu sen anque nellos s'inxiriere un sufixu colletticu *-al*:

a. *El Dentichal* (~ *El Dintichal*): peña y finca de La Villa.

b. *El Dintichal*: prau bonu, rectangular, de Fresnéu; nos sos zarros hai unos cotarapos.

3. De toes maneres, nel momentu presente, paezmos que son más bien, en viendo les rellaciones con otros apelativos asturianos, llugares onde se dieron les *llenteyes* o *dentichas* (cast. lentejas), espresión esta afitada nel vecín conceyu de Somiedu. (Cfr. 24, s. v.).

LLAT. CURUUM

Las Corbas (~ *Lascorba*): prau cuestu con llombetes, en Fresnéu.

Pa los mios informantes esos sucos grandes asemeyen la figura llograda pola pantorría y la rodiya, esto ye, lo que'n Teberga se conoz col nome de la *corba*. Nel mesmu sen, a lo meyor, podemos entender el nome d'un monte, *El Monte la Corbata* (con sufixu espreciatible), fayéu de Taxa onde una fonte lleva'l nome de *La Fonte la Corbata*⁶. Tamién ye posible que dalgún de los topónimos del tipu *cuervu*

⁶ La mio opinión ye que'l apelativu perespardió n'asturianu, *castañes corbates* 'castañes cocies n'agua col pelleyu' tien que s'entender dende'l llatín *curuum*, darréu de la forma d'estes castañes dempués de cocies.

Corbatón 'pieza de la canciella que xunta percima los mourios'. Ye tamién seguidor del llatín *curuum*.

recibieren el puxu fónicu de los derivaos de *cŭruum*, anque deberá probase casu a casu.

LLAT. STUPPAM

1. *L'Estoupu*: llugar de pastu, en Sobia, nuna zona alta anque nun fundil pequenu que pal mio informante asemeya media cáscara de güevu; nesti sitiu fixose braña comu demostraríen los corros qu'entá hai.

2. *L'Estoupu*: zona ente dos sierres, envallada, ente los conceyos de Teberga y Proaza, tras La Pena Gradura o Pena Padiella.

Observaciones:

1. De mano rellacionaríamos los nuegos nomes de llugar colos apelativos teberganos *toupu* 'topu', *toupa* ~ *toupinera* ~ *tupinera* 'cueva del topu'; *estoupar* ~ *estoupinar* 'faer toupas el topu', 'sacar tapinos, d'una campera'. Taríamos, de tener rellación los topónimos y apelativos, delante de seguidores direutos del llatín **talpu* y los nuegos *estoupos* seríen tierres desmontaes.

2. De toes maneres, na discusión habría tenese presente que n'asturianu diose un verbu *estoupar* 'reventar, estallar con ruíu fuerte y secu', *estoupida* 'estampida, estallíu', quiciabes alloñaos etimolóxicamente colos anteriores⁷.

3. A esto ha xuntase dalguna referencia medieval onde «Stopellos» ye una dixebra de tierres según el Cartulariu de Belmonte (15 n. 2. añu 1032) y «nel Rexistru de Courias (16 n. 207 p. 64) «*vj stopos* de semnadura» podría ser una medida de capacidá. A lo meyor, nesti últimu casu. podría tratase d'un cestu, goxa o macona fechu d'estopa (comu otres medíes puen facese d'esparchu, blima o banielles)

⁷ Pa DEEH aniciaríase'n *stloppus* 'ruíu, estampida'.

y de la so forma esterna surde l'aplicación metafórica a la toponimia. Nesti sen aludir a un llugar altu col nome d'un cestu que trai'l recuerdu d'un cestu d'estopa⁸, un *estoupu*, sería daqué asemeyao a lo que mos da a entender el topónimu tebergán *El Picu'l Cestu*, en términos d'Urria, elevación mui pin-dia con una enllanaína na parte cimera, quiciabes el mesmu que'l recoyíu cola espresión *Picunceste*.

4. Na toponimia d'Asturies el casu tebergán nun ta solu darréu qu'alcontramos *L'Estoupil* y *Picu L'Estoupu* en Tinéu (Cuarto de los Valles), *L'Estoupín* (Astierna), *L'Estoupín* (Babia), *L'Estoupu*, valla-da nun monte de Tuñón (Santo Adrianu), etc.

5. De toes maneres, dellos de los nuegos topónimos con nidies referencies a llugares altos, fáen-mos camentar que quiciabes pudiere dase, polo menos en dalgún exemplu, dalgún tipu de referencia a formaciones prellatines darréu que *topo* 'cembu' (cast. cerro) dase na toponimia canaria (13 p. 233) y la raíz **tapp* 'llomba, cuetu' podría asociase a nomes preindoeuropeos (17 p. 182; 18).

LLAT. FAUCEM

1. *La Fouz*: requexu del ríu qu'altraviesa de S. a N. Valdesampedru, en términos de Fresnéu. Por referencia a esti llugar *La Ponte la Fouz*; na Respuesta 17.ª del CME respuenden los vecinos de Valdesampedru que'l ríu llámase «río de foz», de xuru que refiriéndose a esti puntu xeográficu. Xovellanos nel so diariu terceru tamién lu conoz col nome «foz».

2. *Fouzadas*: en Santianes.

3. *La Fouzadura*: prau de La Focéicha.

⁸ Na nuesa documentación moderna apaez «una sabana de estopa» (DAT 30, primera mitá del s. XVII); «dos (baras) de estopa» DAT 26, añu 1644). Nos vocabularios asturianos de güei tamién apaez, en dellos, *estopa*, anque ensin diptongación na fastera occidental (vgr. Somiedu).

4. *Foz*: vuelta que fai'l ríu, en Campiellu. Apaez nel 1100 comu «illa fauce» y cítase comu llende del «monasterium» de Santianes (CDCO n. 117).

5. *Vallina Foceicha*: requexu resguardáu del ríu.

6. *La Veiga la Foceicha*: En Tabláu; pue que'l nome de la vega faiga referencia a pertenecer al pueblu de La Foceicha.

7. *La Foceicha* (~ *La Fuceicha*): pueblu de El Privilexu, a gran altura. Según Xovellanos «en este concejo o distrito de la Foceya está el lago Hoceya, como de trescientos pasos de diámetro, sin salida conocida aunque se le hizo una a mano para que no inunde el pueblo; se hiela en invierno» (Diario III).

A esti pueblu refierse'l documentu de 1183 (Cartulariu de Belmonte n. 58) comu «La Fecedia». En 1381 apaez cola espresión gráfica «La Fozella» (Llibru Becerru de la Catedral d'Uviéu) que se caltién fasta güei comu espresión oficial, «La Focella».

La espresión con «ll» contradizse cola pronunciación de la xente del llugar, nidiamente con «ch», y cola dada por Xovellanos cuya «y» asturiano-central equival a la «ch» de Teberga darréu que tán aniciales nel llatín *c'l* (cfr. 23 p. 96).

Observaciones:

1. Derivaos del llatín *faucem* 'estrechura d'un valle fondu' y de *falcem* 'ferramienta pa segar' debieron d'entemecese y d'ehí que seya perdifícil, en toponimia, averiguar cuándo tamos delante d'un deriváu de *faucem* y ú delante d'una metáfora (*falcem*); a esto xúntase que lo mesmo unos qu'otros llegaríen a un mesmu resultáu; los apelativos teberganos continuadores son:

fouz 'fouz de mangu llargu' (pa podar).

foucín ~ *foucete* 'fouz de mangu curtiu' (pa segar a mano).

2. Ente los topónimos citaos ye d'estrañar la espresión del n. 4 darréu que debería aguardase un diptongu y más entá al ver la documentación medieval. El n. 5 faimos ver el so vieyu usu axetivu del términu *foceicha*, aunque nominalizáu dafechu nel n. 7.

3. Los nomes de llugar 2 y 3 podríen rellacionase col apelativu *fozar* (cast. hozar), darréu que delles vegaes nestos llugares puean quedar nicios de ser sitios fozaos polos xabariles o bien por otros animales. De toles maneres nun paez d'aconseyar, a xulgar pol diptongu decreciente que nun s'aguardaría si se rellacionare con *fozar*.

LLAT. FURCAM

1. *Soforca* (~ *Seforca*): praos a la vera la ilesia de Barriu, baxo unes peñes («cortinal de suforca» CMEs p. 2096).

2. *Val de la Forca*: castañéu envalláu de Bárzana.

3. *La Forcachina*: braña de Marabiu, envallada.

4. *La Furcadiella*: prau de Rieñu.

5. *La Forcada*: valle con munchu piornu, en Campos.

6. *El Balagar de la Forcada*: en Villanueva.

7. *La Forcada*: llugar de Fresnéu favendo un fundil ente dos picos; de lloñe paez una forcada.

8. *Ponte Forcada*: tarrén a la vera'l ríu, en Parmu.

9. *La Forcada*: en La Villa. cerca de Cuatrusieñas.

10. *La Forcadada*: finques de Vixidel.

11. *La Forcadura*: zona de Sobia ente unos peñascos, que semeya una forcada.

12. *Llindeforcal*: regueru d'Urria.

13. *Canforcáu*: cantu de Villamaor onde se forma un fundilón.

Observaciones:

1. Paezme que tolos nuevos topónimos tán formaos pol llatín *fūrcam* 'pala del llabraor' y con una aplicación metafórica a delles formaciones del terrén. El términu llatín recibió, menos nos dos casos primeros, l'amestadura de sufixu, mesmamente de dos (n. 3, 4, 10). Nel n. 1 trátase d'una xuntura de *forca* con un elementu primeru deriváu de sub.

2. Derivaos del llatín *furcam* entá aliten güei ente los apelativos teberganos:

forcón 'pala de dientes de dos o tres guiyos', *forcáu* ~ *forcada* 'medida de llonxitú llograda colos deos índice ya pulgar estiraos, darréu que faen *forca* con rrellación al brazu; *forcada* 'daqué cosa que semeje una forca o «y»'.

3. Nuna xeografía difícil comu la nuesa ye normal que'l llabraor viere perdayuri coses que se-y asemeyen a los preseos qu'emplega tolos díes nel so llabor; asina P. Viteau decía: «L'échancrure d'un col peut évoquer l'image d'une fourche surtout s'il est situé entre deux pics» (6. p. 151).

4. Dende *furcam* fexéronse compuestos pa referise a la miesta de caminos comu yá se señalare (4 p. 441; 8 p. 332).

LLAT. FURNUM

1. *Prau'l Fornu*: prau de Cansinos con peñes pequeñes una d'elles con un sotambiu; dizse que n'otres dómines hubo nesti prau una casería con corte y furnu.

2. *El furnu Sopena*: na granda de Riellu; na

peña apaez un furacu redondu, formáu caprichosamente.

3. *La Mata'l Fornu*: casería de Santianes; dizse que ta guardada y que ye caliente.

4. *Val del Fornu*: en Fresnéu.

5. *Tresfurniellu*: castañéu de Villanueva.

6. *Los Fornicos*: zona de la Pena Sobia, en Penallana; la piedra equi ta afuracada y tien formes caprichoses.

7. *Los Fornicos*: campera na Pena Sobia, a la izquierda de Las Envueltas, con piedra mui afuracada (ye posible que seya'l mesmu topónimu citáu en 6).

8. *El Fornacal*: zona de Cuña con muchu matu.

Observaciones:

1. Dende'l llatín *fūrnium* fórmense los apelativos *fornu*, *enfornar* 'meter en furnu'l pan amasao pa cocelo', *andar de furnu* 'amasar' y 'enfornar'. Modernamente inxirióse'l castellanismu *hornilla* 'fornu de les cocines' contrapuestu a les cocines de lleña.

2. L'apaición na toponimia de *fornu* pue debese a construcciones asemeyaes a les de los *fornos* caseiros, abondes vegaes axuntaos o separtaos del cuerpu de la vivienda, o a *fornos* de cal, conocíos tamién comu *caleiros*. De toes maneres dellos de los topónimos citaos puen debese a formaciones afuracae na piedra que na mentalidá de la xente asemeyen les construcciones citaes. El topónimu 8 podría, quiciabes, presentar dalguna modificación na so espresión tracamundiándose asina con un deriváu de *prunum* darréu que tamién tenemos en Teberga otru topónimu, *El Pornacal*, quizabes, llugar onde se dan bien los *prunacos* 'Prunus spinosa', L.

1. *La Gargantiella*: requexu nun prau de Gradura.

2. *La Gargantiella*: prau de Villamaor, estrechu na mitá.

3. *La Gargantiella*: camín estrechu de Fresnéu.

(«balle de la *gargantiella*», «el cuandion de la *gargantiella*» citense por DAT, n. 17 y 18, en documentos de 1683 y 1689. El Llibru del Codo fala tamién de «*garganta* de Ilzedo», p. 122 y 137).

Observaciones:

1. Ye probable que los topónimos citaos seyan a entendese dende l'apelativu de güei *garganta*, pue que d'aniciu onomatopéyicu, según Corominas-Pascual (DCECH s.v. gargajo). Trátase de continuadores diminutivos y de xuru han tener les mesmes motivaciones etimolóxicques que los apelativos teberganos *gargaxu*, *gargaxar* 'echar gargaxos', *esgargaxase* 'esmorecese de risa', 'desfasese'.

2. L'apelativu asturianu *gargüelu* 'garganta' ta tamién en rellación etimolóxica con *garganta* anque s'anicie nel posible llatín vulgar **gurgurium* (DCECH s.v. gargajo), si bien nun ye a desplicanos dafechu los topónimos teberganos que vienen darréu:

a. *El Güérgalu*: regueru de Taxa que fai un saltu más anchu na parte cimera que na d'abaxo.

b. *La Güérgola*: llugar estrechu y percuestu na braña de La Foicecha, per onde baxa con fuerza un regueru.

c. *El Gorgolón*: zona de La Foicecha, cerca'l pueblu, per onde baxa un regueru.

El parentescu etimolóxicu con *garganta* y *gurgüelu* nun debe facemos escaecer la posible rellación

col llatín *gurges* y *gula* o mesmamente, el so entecruz. Del mesmu mou tampocu nun sería imposible camentar nestos nomes de llugar la presencia del sufixu *-aru*, con cambéu de líquidas.

LLAT. GULAM

1. *El Gulipu*: tarrén comunal de S. Salvador, La Foicecha, Fresnéu.

2. *El Gulipu*: prau cuestu de La Torre; ta a la vera un regueru, de munchu desnivel.

3. *El Gulipu*: tarrén malu a la vera una sierra en La Plaza.

4. *El Gulipu*: campera de mal pisu, en términos d'Entragu.

5. *El Gulipu*: prau ruin, en Vixidel; mal tarrén a los llaos.

6. *El Golipu* (~ *El Gulipu*): prau bonu con agua, enforma mal pisu, con desnivel, xunto a un regueru per un llau; la so entrada ye estrecha y allargada. (Documéntase comu «golipu» en CMEs p. 1671; DAT n. 29, añu 1691). En Carrea.

7. *El Gulipu*: pasu difícil y escuru con dellos arribayeros, en términos de S. Salvador.

8. *El Llerón del Gulipu*: llugar peligrosu pol so mal tarrén; en términos de S. Salvador.

9. *El Guliellu*: en La Foicecha.

(«el *golipo*», quiciabes en Cansinos; citáu por DAT n. 14, añu 1689 comu nome d'un prau).

Observaciones:

1. El términu *gulipu* nun ye d'usu normal en Teberga anque tiense la idea de que se refier siempre a un 'requexu', 'tarrén estrechu', 'requexu ensin salida', 'fastera'. N'otres partes d'Asturies (CV) defí-

nese l'apelativu comu 'sendero entre rocas de paso difícil y peligroso', 'precipicio'.

2. Pa nós trátase d'un deriváu del llatín *gūlam* 'garganta' segü d'un sufixu diminutivu-despectivu *-ipu* que tamién apaez n'otros amestaos (*cachiparru*) y con otres posibles vocales na tónica (*cachapu*, *curripu*, *farrapu*, *falispiu*, *falaspu*...).

3. *Gulipu* taría emparentáu etimolóxicamente con ast. *esgolase* 'derribase', 'caer per un derribao-riü', *engolase* 'engaramase' (DCECH s.v. gola).

4. El valor de *-ipu* sería'l mesmu que'l diminutivu *-ieḷlu* del top. 9.

LLAT. MANICAM

1. *La Manga*: praos na parte d'arriba d'Entragu, xunto a la Pena Sobia⁹.

2. *La Manga la Osa*: puexu na Pena Sobia, a la izquierda de Las Envueltas.

Ente los términos rellacionaos col llat. *manum* debe anotase *maniegu*, *maniega* 'tipu de cestos con asa pa ser trasportaos'. Tamién *remanar* 'manexar' podría tener un mesmu aniciu. Más exemplos ufiertenmoslos pallabres comu *mamplén* 'a manes llenes'; *maniviesa* 'mano vuelta'; *mancurniar* 'arreyar el res del cuernu a la pata delantera'; *mantener*, etc. Sobre'l diminutivu *manicam* fórmase *manga* (d'una prenda de vestir) y, al mesmu tiempu, metafóricamente, alúdese a una estaya del tarrén oriellada o fuera del cuerpu central de la finca.

LLAT. MENSAM

Vallina la Mesa: prau percuestu con una enlla-naína a lo cimero, en Campos.

⁹ Ye probable qu'apaeza comu «la manga» en CMEs p. 1735.

Del llatín *mēnsam* fórmase *mesa* y la so aplicación metafórica de 'llanu na parte d'arriba d'una cuesta'. Ye la mesma metáfora que podemos ver nel vecín Puertu *La Mesa* ente Teberga y Somiedu.

LLAT. MEIARE

Fonte Mixona: fonte de Fresnéu, nel parax cono-cíu por Reifuechas; tien la particularidá de verter l'agua nel camín, que siempre ta moyáu por nun tener duernu la fonte.

Nestes circunstancies paezme que se trata, cenciellamente, d'una metáfora qu'apaez delante los güeyos del paisanu: una fonte qu'echa agua siempre ye comu si mixara, y d'ehí la so denominación.

Ente los apelativos rellacionaos con *mixar* ~ *mexar* son xenerales *mexu* ~ *mixu* 'orín', *los mexos* 'orinos', *mixón* ~ *mexón* 'que se mexa', 'que mexa muncho'.

LLAT. MULIEREM

La Mucherina: figura caprichosa na piedra que, al vese de lloñe, en Prau, según los míos comunicantes, asemeya una muyer rezando poles sos manes xuntes y el cuerpu curvu.

Na Pena Sobia hai tamién una cueva que se conoz comu *Cuanome* ~ *Cuevanome* que, quiciabes, tenga que s'entender comu 'cueva (de) un home', deriváu de *homo -inis*.

LLAT. OCULUM

1. *L'Uechu'l Ríu*: llugar onde naz el Ríu Bur-ganzos, en Taxa.

2. *El güechu la Fonte*: fonte que brota nun prau de Fresnéu. Cítase nel añu 1698 comu nome de tierra «hojo de la fuente» (DAT n. 3).

3. *L'Ochón*: güeyu d'agua que brota nunos praos de Taxa a los que da nome.

Observaciones:

1. Rohlf's encuentra muchos exemplos nel gascón, aranés, aragonés, cat., asina comu nel árabe d'aplicación a la fonte, del apelativu güeyu, polo que camienta qu'ha tratase d'una metáfora aniciada bien n'árabe o'n vascu (1 p. 31). Corominas, en sen contrariu, dalo comu un casu de polixénesis dixebrada en cauna de les llingües (2. p. 113). Lo mesmo val-y a Coseriu (3 p. 58-67) que diz que podría tratase tamién d'un usu llatín ensin documentar.

2. Nel nuesu casu, en Teberga anotemos espresiones d'emplegu abondo xeneral comu *güechu la fonte*, un *güechu d'agua* 'llugar onde naz una fonte, un regueru', 'brotu d'agua'.

3. La non diptongación nel top. 3 débese al allugamientu átonu de la *õ* al desplazase l'acentu darréu de la presencia del sufixu *-ón*.

LLAT. VULG. NARICAE

Cuova Narices: cueva na Pena Sobia. El so nome débese a una metáfora cola anatomía al tratase d'una cueva con dos entraes, una a la vera d'otra.

LLAT. OLLAM

1. *La Olla*: parax ente Rielllu y S. Salvador, a la vera'l ríu, nun fundil. Da nome a unos praos y castañéu. Apaez en 1694 (DAT 11) comu «cortinal de la olla».

2. *El Pozu la Olla*: en Villanueva.

3. *La Fonte la Olla*: xunto a Veigaimediu, en Marabiu; ye llugar empozáu.

4. *La Ollera*: pozu na mesma piedra, en Villanueva.

5. *Val d'Ulléu*: tarrén difícil, con munchos desniveles, n'Entragu, xunto a Vallina Ciega.

Observaciones:

En Teberga alita, entá, el términu *olla* 'olla', en llucha con *pote* ~ *pota* 'olla', *barreñu* ~ *tarreñu* 'caciú de barru', *caciu* 'cacharru', *cacida* 'conxuntu de cacíos o cacharros', *cacharru* 'caciú de la cocina'.

De toes maneres *olla* tamién ye un fundil con trola dientru. Nesti casu podría tratase d'una aplicación metafórica de la 'olla de barru' comu afitaríen los topónimos citaos (cfr. 14 p. 225).

3. *Olla* axuntaríase a un sufixu de tipu collectivu *-era* (n. 4), *-éu* (n. 5) y podría tamién xuntase a otros, de tratase nos tres casos que siguen darréu, d'amestaos con *ualllem* > *val-*:

a. *Vauñares* (~ *Vouñares*): prau ente Las Veigas y Redral, mui agriu y de mal pisu.

b. *Vouñares*: parax ente La Plaza y Cansinos, na llende con Fontemichera, de mal pisu. Ye posible qu'a esti llugar, o al *a, tea* refiriéndose'l documentu de 1753 (DAT 34) comu «Vodellares».

c. *Vauñéu*: valle de Sobia, na llende con Fresnéu y Quirós.

LLAT. PATELLAM

Cantu Padiella: parte cimera de la Pena Gradura, tamién conocida comu *Pena Padiella*.

Cítase yá nel sieglu XII comu «patella» y «pa diella»¹⁰.

¹⁰ CDCO (h. 1100 n. 117); Cartulariu de Belmonte, añu 1162, n. 53.

(«el *padellar*», parax onde se daba la viña na «mortera de soberrueño» según CMEs p. 1664,, 1700, 1736; DAT n. 30, año 1648). Cítase tamién «el *padelan*» (CMEs p. 1816, 1844).

Observaciones:

Tamos delante continuadores del llatín *patellam* 'platu o fonte de metal' na so aplicación metafórica al tarrén. Ente los apelativos asturianos rellacionaos etimolóxicamente tenemos el güei vivu nel occidente, *payella* 'sartén', desplazáu, en Teberga, pol so concurrente *cazu*. Derivaos de *patellam* son tamién *paella* 'tipu d'arroz', *paila* 'plancha', pero'l so aniciu nun se fexo ente nós polo que deben tenese por términos emprestaos.

LLAT. SCALAM

1. *La Escalada*: praos de Sorvilla; ye sitiu cuestu aunque non muncho.

2. *La Escalada*: tarrén cuestu de Barriu.

3. *La Escalada*: barriu de Villamaor, cuestu y con piedras.

4. *Ente la Escalada*: tarrén cuestu y escalonáu, en Fresnéu. Por referencia a esti llugar conózse *El Nocéu de la Escalada*.

6. *L'Escaláu*: prau patente, en La Torre.

7. *Los Escalones de Pedru*: camín percuestu de La Foceicha; fexéronse unos pasos nel camín pa ser a xubir meyor.

8. *La Fonte la Escalera*: en Gradura; hai unos comu escalones pa xubir meyor.

(Otros términos documentaos: «la escalera», prau nel Cortinal de Carrea (OMEs p. 1637); la escalada», probablemente'l top. 2, citáu por CMEs (p. 2096);

«la escalada de piedra», en Valdesantibanes (CME Comprob, p. 106).

Observaciones:

Tamos delante derivaos del llatín *scalam* (*escalada* 'escalera', *escalera*, *escalón* 'pasu de la escalera') aunque seya perdifícil estremar nel casu presente si se trata de verdaderes escaleres o escales, (cosa clara'n 7, 8) o asemeyaúres.

LAT. SCUTELLAM

Val de las Cudieñas: tarrén accidentáu y muelle de Santianes.

Observaciones:

1. Paezme que'l topónimu podríamos entendelu dende l'apelativu *escudieña* < *scutella*, con un cuerpu fónicu acurtiáu por cuenta la fonética sintáctica. Al mio ver habría partise del singular *la escudiella* interpretáu equivocadamente comu **las cudieña* y llueu con -s necesaria pa facer la concordancia, *Las Cudieñas*.

2. Pero, n'otru sen, tamién podría entendese comu un continuador del llatín *cotem*, rellacionao cola terminoloxía de la piedra y presente na toponimia asturiana (12 p. 56).

LLAT. SELLAM

1. *El Sellón*: forma caprichosa na piedra, que semeya una forca, en Parmu.

2. *El Valle'l Sellón*: na parte cimera d'una peña, en Taxa; na parte d'arriba un llanín lleva'l nome de *El Llanu'l Sellón*.

3. *El Sellón*: peña en Villamaor.

4. *El Selloncín*: llanín en términos de Taxa.

5. *El Sellón*: llanu nuna cordillera, en Vixidel.

6. *El Picu la Siella*: picu más altu de la Pena Sobia; trátase d'una especie de llomba enriba la mole de caliza que ye la citada *pena*, con lladeres regulares; una d'elles formando un vanu pequeñu con otru llombu de les sos inmediaciones.

7. *El Picu Cuatru Siellas*: cinco elevaciones de proporciones paecies y cercanes ente sí que formen cuatro forques; tán ente La Villa y Fresnéu.

Observaciones:

Por más que l'apelativu d'usu teberganu seya'l castellanismu *silla*, lo cierto ye que la toponimia damos nicios del vieyu usu del nome propiu del país, *siella*. Según Piel (7 p. 19) esta metáfora del tarrén dase, en dellos sitios, a «uma depressão na lombada de un monte». Nun tien ná de raro que güei los topónimos citaos nun mos faigan ver con facilidá nin *sielles* nin *sillones* teniendo'n cuenta que l'axuar domésticu o mobiliar pue camudar a lo llargo los sieglos.

LLAT. SIBILUM

1. *El Xiblu*: canal empinada per onde baxa con puxu l'agua, na parte d'abaxu de Parmu.

2. *El Xiblu*: canal empruna na Pena Gradura.

3. *Los Xiblos* (~ *El Xiblu*): caleyón percuestu cerca del que cae un regueru comu'n cascada, en términos de S. Salvador.

4. *La Cuestina'l Xiblu*: parte del camín que lleva de La Foceicha a la braña; ye curtiu pero enforma agría; cerca cae un regueru fayendo cascada.

¹¹ La referencia a les cascaes d'agua espresase cola metáfora tomada de la fala viva y formada nel llatín *saltum*; asina:

a. *Saltu l'Agua*: llugar ente Campiellu y Urria con caída d'agües.

b. *Saltu l'Agua*: en Cuañana.

Observaciones:

Paezmos que nos nuestos topónimos tenemos una aplicación metafórica motivada pola canal del molín que nel so estrechamientu fai salir l'agua con presión al mesmu tiempu que se produz un xiblu. En tou casu esti *xiblu* tien que s'esplicar etimolóxicamente en rellación col apelativu *sibilare* > *siblar* ~ *xiblar*; *xiblu* ye, de xuru, la variante fuerte del tamién usual *siblu* ~ *xiblu*, con aniciu nel llatín *sibilum*, *sibilare*.

LLAT. TABULAM

1. *La Tabla*: senderu llanu na Pena Gradura.

2. *La Tabla*: monte agriu, en Torce.

3. *Llan de la Tabla*: zona llana de Parmu.

4. *Llinda la Tabla*: zona llana y patente nun monte de La Villa. Pue que seya'l mesmu llugar que'l citáu nel n. 3.

5. *El Tabladiellu*: tarrén patente de La Villa.

6. *Tabláu*: prau y monte de La Foceicha.

7. *Tablaos*: granda a la vera d'un regueru, en Vixidel.

8. *La Tablera*: zona de Parmu con peña y granda onde se da l'abedul.

Observaciones:

1. Del llatín *tabulam* provién l'ast. *tabla* y d'ella surge la so aplicación metafórica al tarrén llanu o, cenciellamente, patente (14 p. 45). Alita tamién un deriváu, *tablada* 'fastera llana y patente'. Pa referi-

c. *El Saltu l'Agua*: n'Infiesta.

d. *El Saltu la Vallina*: en términos de Fresnéu. Nesti llugar a la güelga fecha na pindia cuesta pa tirar la madera cortao dan-y el nome de *saltu* aunque normalmente a esti tipu caminos denómenlos *polea* (4 p. 443; 12 p. 296).

mos a otres superficies lises, comu a una avenida d'agües, emplégase tamién el mesmu términu.

2. Amás de los derivaos de *tabulam* (los cuatro topónimos señalaos de mano) alcontramos otros amestaos al sufixu *-atum*, *-atam* (n. 6, 7), *-ariam* (n. 8), *-atum* + *-ëllum* (n. 5).

TAUCA

El Cuetu la Touca: peñascu que na parte cimera, según los mios informantes, tien forma sombreru; allúgase'n términos d'Enragu, na parte d'atrás del barriu de nome El Cantu.

Observaciones:

1. Nun sé si se trata d'una metáfora tomada del tocáu y darréu d'ello, etimológicamente, esplicable dende la vieya pallabra hispánica *tauca* (DCECH s.v. *toca*), anque siempre ye posible [si se tien en cuenta qu'esti tipu de metáforas apaecen na mesma toponimia tebergana nun casu comu *El Picu'l Sombreiru*, en Fresnéu, que pudiere tener rellación col llatín *ŷmbram*].

2. Per otra parte tampocu nun so a dar cuenta de si s'alcuentra daqué rellación ente *tauca* y el topónimu de Gradura *La Cueva los Tocinos*, nome que pa los mios informantes débese a les figures caprichoses de la piedra dientru la cueva, que semeyaríen na imaxinación popular, *toucinos* (~ *tucinos*) colgaos¹². Dulda asemeyada vendríamos plantegada por otru topónimu, *Las Llinguanizas*, zona de piedras aguzaes a la izquierda de Botorru, na Pena Sobia. Ye posible qu'esti *lilinguanizas*, cola so variante *llonganizas*, tenga daqué que ver colo aguzao y llargo

¹² De toes maneres podría tratase d'un diminutivu del fitónimu *touzu* < **taucia* comu se propón pa un llugar del mesmu nome nel conceyu Somiedu (cfr. A. Cano «Nomes de llugar en Somiedu (Parroquia de Veigas) I. Fitotoponimia». *Lletres Asturianas* 23 (1987) 96.

de les piedras más que, comu propón l'humor negro popular, col fechu de ser zona de peligru y darréu d'ello causa de los munchos embutíos fabricaos col ganáu ellí muerto.

LLAT. UANNUM

1. *Los Tollos del Vanu*: llugar de mal pisu, envalláu, en Sobia.

2. *El Llanu Avaneiru*: llanu grande, daqué envalláu y a gran altura, na braña de Castru. Pue que por referencia a esti llugar deba dase conocencia del nome de llugar recoyíu'n Gradura, *Puexu Avaneiru*.

3. *Vandablán*: zona na parte d'arriba de Medión, percima del llugar conociu col nome de La Facina. Hai ablanos monteses.

4. *Vanzueñu*: prau d'Urría ya Taxa, en sitiu patente, arrodiaú de matu].

Observaciones:

1. Ye posible que los nuestos topónimos tengan que s'entender comu una aplicación metafórica ufiertada pol axuar domésticu .N'efeutu, entá güei ye posible l'emplegu del términu tebergán *vanu* 'peñera o *vañu* de pelleyu d'oveya emplegada p'airear la escanda'. El términu opónse a *penera* 'peñera' (d'u *penerar* 'peñerar') 'peñera pa estremar la farina del salváu o fariellu', y a *cribu*, *-a* 'peñera emplegada pa estremar la piedra de l'arena'.

2. Etimológicamente tamos delante d'un continuador del llatín *uannum*, con *-n-* comu resultáu normal nel asturianu sur-occidental (frente a *vañu* *norte-oriental*) y responsable de toa una riestra d'apelativos d'usu'n Teberga: *vanar* 'echar al aire col vanu'; *vanadora* 'máquina pa vanar'; *vanáu* 'lo que se *vaña* d'una vegada col *vañu*'; ye posible que podamos axuntar *avangar* 'combar l'espinazu, curvar, doblar'

unque la variante fónica *apangar* llévanos a camentar si nun se daría tamién l'influxu del llatín *panna* con resultaos nos romances peninsulares (DCECH s.v. paño) y concretamente con una formación tebergana *paniar* (frente a pañar 'recoyer') que llega a significar 'combase una tabla por mor de la calor o de la humedanza'.

LLAT. VAS > LLAT. VULG. VASUM

1. *La Fonte'l Vasu*: en Vicinturu. El duernu de la fonte dízseme que ta fechu de tapinos, esto ye «una barcal de tapinos».

2. *La Fonte'l Vasu*: en términos de Fresnéu.

Observaciones:

1. Paezme que tamos delante d'un deriváu del llatín *vas-vasis* 'cacíu', d'u surdiría'l llatín vulgar *vasum*, con toa una riestra derivaos asturianos (DCECH s.v. vaso).

2. Lo más difícil d'averiguar ye'l significáu del primitivu *vasu* nos citaos llugares darréu que lo mesmo podríen referise a un vasu pa que'l viaxeru pudiera beber o, nun sen contrariu, a un tipu de duernu caracterizáu de les citaes fontes. Nun hai que s'escaecer que la mesma dixebrá lésica del términu llatín ye muncha darréu que'n catalán pasó a significar 'truébanu' y na mesma llesia de S. Pedru de Teberga, según cita del Llibru del Codu, venérase nun altar a «Santa María de la Vasa», pue que caracterizáu l'altar por dalgún tipu de cacíu difícil de precisar.

3. Per otru llau vemos que *vas*, en llatín, tenía tamién el sentíu de 'barcu' según dixerén dellos estudiosos (21 p. 285) y del so diminutivu *uascellum*¹³

¹³ Pero pa los topónimos del tipu *Burbasel* ~ *Burbacel* cfr. 22, n. 39-40.

formaríase'l cat. *bajel*, introdució llueu'n castellan ((DCECH s.v. bajel). Pues bien, en Tebega, el duernu de la fonte tamién ye denomáu *barcal* y *barcu* y, según paez, pudo ser sinónimu de *vasu*, a xulgar poles costrucciones toponímiques asemeyaes a les diches enriba: *La Fonte'l Barcu'l Chaplón*, en términos de Fresnéu, con un nidia referencia al duernu fechu d'un chaplón de madera¹⁴.

BIBLIOGRAFÍA CITADA

1. R. Rohlf. *Le Gascon*. Haalle 1935, p. 31.
2. J. Corominas. *Tópica Hespérica II*. Madrid, Gredos, 1972.
3. E. Coseriu. «Arabismos o romanismos», NRFH 15, 1961: recoyú'n *Estudios de Lingüística Románica*. Madrid, Gredos, 1977, p. 58-67.
4. X. Ll. García Arias. «De toponimia tebergana (VII): Las Vías de comunicación». AO 33, 1983.
5. J. M. González. «Un túmulo prehistórico en Piedrafito de Soto (Las Regueras)». BIDEA 16, 1952, p. 180.
- L. Monteagudo. «Nombres de túmulos en Galicia y Norte de Portugal». RFE 38, 1964, p. 100-115.
6. P. Viteau. «Toponymie de l'Ariège». *Pirineos*, año XIII, n. 43-46.
7. Joseph M. Piel. «Nomes de lugar referente ão relevo e ão aspecto geral do solo». RPF 6-1, 1947.

¹⁴ *Barcu* na toponimia d'Asturies paez nidiamente'n rellación al agua o a zones envallaes o encharcaes pol agua (cfr. 12) comu d'otru llau asoleyarién otros topónimos teberganos: *Las Barcas*, valle a la vera La Veiga Murias, con un reguerucu; *El Barquete*, prau daqué envalláu de Parmu.

8. X. Ll. García Arias. «De toponimia tebergana (VI): Situación y orientación». AO 3-32, 1981-82.
9. Leite de Vasconcelos. *Lições de Filologia Portuguesa*. Lisboa 1926, 2.ª ed.
10. Menéndez Pidal. *Orígenes del Español*. Madrid 1950, 3.ª ed.
11. J. M. González. «* Cara y * Munno términos céfalo-oronímicos». AO 3, 1953.
12. X. Ll. García Arias. *Pueblos asturianos. El porqué de sus nombres*. Salinas, Ayalga, 1977.
13. G. Rohlf. «Aspectos de Toponimia Española». *Boletim de Filologia* 12, 1951.
14. J. M. González. *Toponimia de una parroquia asturiana*. Uviéu 1959.
15. Floriano Cumbreño. *Colección Diplomática del Monasterio de Belmonte*. Uviéu 1960.
16. Floriano Cumbreño. *El Libro Registro de Corias*. Uviéu 1950.
17. Charles Camproux. «Les noms de la 'voie de communication' en Gevaudan». TLL 9, 1.
18. Flutre. *Recherches sur les éléments pré-gaulois dans le toponymie de la Lozère*. París 1957.
19. R. Menéndez Pidal. *Manual de Gramática Histórica Española*. Madrid 1966, 12.^a
20. J. Hubschmid. «Lenguas prerromanas no indoeuropea. Testimonios románicos». ELH I, 1960.
21. E. Coseriu. *Estudios de Lingüística Románica*. Madrid, Gredos, 1977. Recueye un artículo publicáu'n RRL 20, 1975.
22. X. Ll. García Arias. «De Toponimia tebergana (I): Antroponimia». BIDEA 93-94, 1978.
23. X. Ll. García Arias. «A vueltas con algunos topónimos asturianos». *Estudios ofrecidos a Emilio Alarcos Llorach*, 1. Universidá d'Uviéu, 1977.
24. Ana M.ª Cano. *Vocabulario del bable de Somiedo*. Uviéu, IDEA, 1982.

